

Opis źródła:

Polska Kronika Filmowa (PKF) była cotygodniowym pasmem emitowanym w kinach i w telewizji w latach 1944-1994. Jej zadaniem było dokumentowanie najważniejszych wydarzeń z dziejów Polski Ludowej i jej życia politycznego, społecznego oraz gospodarczego. Jednocześnie była ona ważnym instrumentem propagandowym, szczególnie w okresie stalinowskim (1944-1956). Sporadycznie na jej łamach wyświetlano także materiały pochodzące z kronik zagranicznych, w tym ze świata zachodniego.

Konstanty Rokossowski był synem polskiego kolejarza, który w czasie rosyjskiej wojny domowej związał swoją karierę z ruchem bolszewickim i jego siłami zbrojnym. Padł ofiarą czystek stalinowskich w drugiej połowie lat trzydziestych i został skazany na pobyt w łagrze. W okresie II wojny światowej po uwolnieniu i przywróceniu do służby w Armii Czerwonej (od 1946 roku Armii Sowieckiej) doszedł do stopnia marszałka Związku Sowieckiego oraz funkcji dowódcy frontu. W 1949 roku, oficjalnie na prośbę Bolesława Bieruta, oddelegowany do służby w Polsce Ludowej. Otrzymał stopień marszałka Polski i objął szereg kluczowych stanowisk, między innymi wicepremiera i ministra obrony narodowej, a także członka Biura Politycznego KC PZPR. Był to najbardziej wyrazisty przykład zjawiska oddelegowywania oficerów Armii Sowieckiej do służby w ludowym Wojsku Polskim. Marszałek pozostał w Polsce do końca 1956 roku, kiedy na fali październikowej odwilży powrócił do Związku Sowieckiego, gdzie był między innymi wiceministrem obrony narodowej.

Miejsce przechowywania:

Repozytorium Filmoteki Narodowej

Tekst źródła:

PKF

10/49: Marszałek Rokossowski w Warszawie

2/53: W dniu urodzin marszałka Rokossowskiego

<http://www.repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/5409>

<http://www.repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/6728>

Słowniczek pojęć:

Order Budowniczych Polski Ludowej – ustanowiony w 1949 roku jako swoisty odpowiednik tytułu Bohatera Związku Sowieckiego. Od 1960 roku był najwyższym odznaczeniem PRL.

Pytania do źródła:

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy)

1. Dlaczego drugi materiał może być przykładem zjawiska sowietyzacji Polski Ludowej?
2. Czy w drugim filmie próbowano ukryć fakt wcześniejszej służby marszałka Rokossowskiego w Armii Czerwonej?
3. Jakie zasługi bohatera materiału podkreślono w celu budowy jego autorytetu?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony): pytania dla poziomu podstawowego, a ponadto

1. Czy jeden z filmów powstał przed nominacją Konstantego Rokossowskiego na stopień marszałka Polski?
2. W którym z filmów możemy odnaleźć bardziej wyraźne przejawy zjawiska kultu jednostki?

Wskazówki:

Pierwszy materiał powstał przed oddelegowaniem Konstantego Rokossowskiego do Polski: do Warszawy przybywa on z okolicznością wizytą, nosi mundur marszałka Związku Sowieckiego (Radzieckiego) i tak też jest tytułowany. Na drugim materiale widzimy go już w polskim mundurze, zaś lektor podkreśla posiadany przez niego polski stopień wojskowy.

W porównaniu z drugim filmem materiał dotyczący wizyty Rokossowskiego w Warszawie zawiera też bardziej wyraźne elementy kultu przywódców, a konkretnie Józefa Stalina.

Materiał mówiący o odznaczeniu marszałka dobrze oddaje esencję zjawiska sowietyzacji – z jednej strony mamy do czynienia z bezpośrednim podporządkowaniem sił zbrojnych Polski Ludowej osobie przysłanej przez Stalina. Jednocześnie twórcy starali się zbudować w odbiorcach pozytywny obraz Armii Sowieckiej jako wyzwolicielki ziem polskich spod hitlerowskiej okupacji. W materiale podkreślono zatem zasługi bohatera w tym zakresie wspominając przy okazji o jego osiągnięciach z czasów bitwy o Stalingrad.

Literatura pomocnicza:

Cieśliński M., *Piękniej niż w życiu. Polska Kronika Filmowa 1944–1994*, Warszawa 2006.

Leszkowicz T., *Spadkobiercy Mieszka, Kościuszki i Świerczewskiego. Ludowe Wojsko Polskie jako instytucja polityki pamięci historycznej*. Warszawa 2022.

Tryumf Stalinizmu. Radziecki minister na czele Wojska Polskiego, online: <https://www.polskieradio.pl/39/156/artykul/657140,tryumf-stalinizmu-radziecki-minister-na-czele-wojska-polskiego>

Zblewski Z., *Leksykon PRL-u*, Kraków 2000.

Zblewski Z., Dudek A., *Utopia nad Wisłą. Historia Peerełu*, Warszawa 2008.

Najważniejsze cezury:

1944 – 1956 – okres stalinowski w historii Polski Ludowej

5 listopada 1949 roku – nominacja Konstantego Rokossowskiego na marszałka Polski

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Arkadiusz Siwko.